

Оксана ЛУПИНІС
магістрантка II курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
Науковий керівник – доц. Богдан ЗАБЛОЦЬКИЙ

СТРУКТУРА ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сучасні процеси реформування національної освіти торкнулися без винятку усіх її сфер. Особливо суттєві зміни відбуваються в структурі професійної (професійно-технічної) освіти. Система освіти цього рівня вимагає ґрунтовних підходів щодо її реорганізації та оптимізації відповідно до реалій сьогодення.

У законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» зазначається, що: «...Система професійної (професійно-технічної) освіти складається з закладів професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від форм власності та підпорядкування». Ці заклади «...проводять діяльність у галузі професійно-технічної освіти, навчально-методичних, науково-методичних, наукових, навчально-виробничих, навчально-комерційних, видавничо-поліграфічних, культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, обчислювальних та інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників» [2].

Тернопільська область є важливим регіоном Західної України з точки зору розвитку професійної освіти. Суспільно-географічна характеристика цього напрямку охоплює аналіз просторових, демографічних та економічних чинників, які впливають на функціонування та розвиток професійно-технічних закладів. У контексті реформування освіти в Україні, професійна освіта Тернопільської області відіграє ключову роль у підготовці кваліфікованих кадрів для різних галузей економіки. Огляд мережі навчальних закладів, географічне розташування, структура підготовки спеціалістів та соціально-економічні потреби регіону дозволяють виявити як потенціал, так і проблеми, які долає система професійної освіти регіону.

Професійно-технічна освіта відіграє ключову роль у забезпеченні регіональних економік кваліфікованими кадрами, що необхідні для сталого розвитку промислових, аграрних та сервісних секторів. Відповідно, успішність розвитку Тернопільської області значною мірою залежить від того, наскільки ефективною є система професійної освіти, яка готує спеціалістів для місцевого ринку праці.

Тернопільська область, як регіон зі специфічними соціально-

економічними та демографічними характеристиками, має свої особливості у формуванні мережі закладів професійно-технічної освіти. Зокрема, це стосується територіальної диференціації закладів, доступності освіти для населення, а також відповідності навчальних програм сучасним вимогам ринку праці. Не менш важливим є аналіз впливу демографічних процесів, рівня урбанізації та міграційних тенденцій на розвиток професійно-технічної освіти.

Область характеризується сільським типом населення, що займає понад 55% від загальної кількості [4]. Це спонукає до попиту на професії, пов'язані з сільським господарством, переробною промисловістю та іншими галузями, що підтримують аграрну економіку. Водночас, демографічні процеси, такі як міграція молоді до більших міст та за кордон, створюють додаткові виклики для забезпечення наповнюваності закладів професійної освіти.

Підготовка робітничих кадрів у Тернопільській області здійснюється 21 навчальним закладом [3], у тому числі: 19 закладами професійної (професійно-технічної) освіти; 2 закладами фахової передвищої освіти, що мають у своїй структурі відділення підготовки кваліфікованих робітників.

Серед освітніх установ області, що готують кваліфікованих робітників є: одна філія професійно-технічного навчального закладу, один професійний коледж, один центр ПТО, два ПТУ, два відокремлених структурних підрозділи вищих навчальних закладів (ВСП ВНЗ), сім вищих професійних училища (ВПУ), сім професійних ліцеїв (рис. 1).

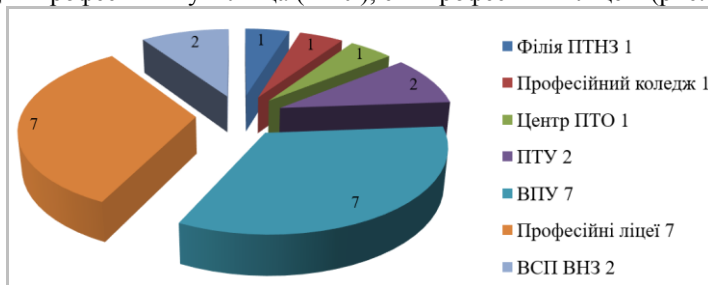

Рис.1. Структура закладів професійної (професійно-технічної) освіти Тернопільської області у 2023/2024 н.р.

Частина закладів професійної (професійно-технічної) освіти області зосереджена у м.Тернопіль. Серед таких закладів у місті функціонують: Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя; Тернопільське

вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі; Тернопільське вище професійне училище сфери послуг та туризму; Вище професійне училище № 4 ім. М. Парашука; Тернопільське вище професійне училище технологій та дизайну; Тернопільський центр професійно-технічної освіти.

Проте, більшість закладів професійної (професійно-технічної) освіти розосереджено по території області. У Кременецькому районі функціонують: Вишнівецький професійний ліцей; Кременецький професійний ліцей; Лановецька філія державного навчального закладу «Тернопільський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»; Почаївське вище професійне училище.

У Тернопільському районі діють: Зборівський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя; Підволочиський професійний ліцей; Підгаєцький професійний аграрний ліцей; Скалатський професійний ліцей.

У Чортківському районі розташовано: Борщівський професійний ліцей; Буцацьке професійно-технічне училище; Заліщицьке вище професійне училище; Хортківський професійний сільськогосподарський ліцей; Чортківське вище професійне училище.

Усі заклади професійної (професійно-технічної) освіти області є державної форми власності та мають ліцензії на право надавати, поряд з фаховою, повну загальну середню освіту.

Загалом в області професійна підготовка здійснюється за 62 робітничими професіями. Кожен заклад має різний перелік спеціальностей та різну їх кількість. Є заклади вузького спрямування, наприклад такі як: Тернопільський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою, Підгаєцький професійний аграрний ліцей. А є заклади широкого профілю, де готують спеціалістів за великим переліком професій: Кременецький професійний ліцей; Тернопільський фаховий коледж ТНТУ ім. І. Пулюя, Чортківське вище професійне училище та ін.

Професійна підготовка кваліфікованих робітників у Тернопільській області здійснюється за такими основними напрямками та професіями: для будівельної сфери – будівельник, муляр, штукатур, облицювальник-плиточник, столяр, паркетник, робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків, електрогазозварник, електрозварник ручного зварювання, бляхар, монтажник санітарно-технічних систем і устаткування, слюсар механоскладальних робіт; для швейного виробництва – кравець, закрійник, швачка; для хлібопекарського та макаронного виробництва – тістороб, машиніст тістообробних машин, пекар, кондитер; для сільського господарства –

тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування, бджоляр; для галузі транспорту – водій автотранспортних засобів, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, токарь; для зв'язку – оператор поштового зв'язку, оператор електрозв'язку, касир; для сфери обслуговування – перукар-модельєр, манікюрник, візажист, флорист, квіткарь, агент з організації постачання, майстер готельного обслуговування, агент з організації туризму, соціальний робітник, покоївка, касир; для громадського харчування – оператор лінії у виробництві харчової продукції, кухар, майстер ресторанного обслуговування, офіціант-бармен, продавець продовольчих товарів, касир торговельного залу; для усіх галузей економіки – електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, оператор з обробки інформації та програмного забезпечення, оператор з комп'ютерного набору, адміністратор.

За результатами навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти області у 2023-2024 навчальному році 2156 здобувачів освіти отримали дипломи кваліфікованого робітника, із них 149 – дипломи з відзнакою [3].

Аналіз структури професійної (професійно-технічної) освіти Тернопільської області виявив, що існує розгалужена мережа навчальних закладів та проводиться активна освітня діяльність за багатьма робітничими професіями.

Проте, ефективному функціонуванню системи освіти, не сприяє ряд проблем. По-перше, заклади освіти нерівномірно розподілені по території області. Більшість закладів розташовані в обласному та районних центрах, що часто, за умови несистематичного руху громадського транспорту та недостатньої кількості місць для проживання в гуртожитках, обмежує доступність професійної освіти для молоді з віддалених частин області. По-друге, заклади професійної освіти прагнуть розширити перелік спеціальностей, часто не враховуючи потреби регіону у фахівцях та можливість їх потенційного працевлаштування. Сьогодні основні галузі, які потребують кваліфікованих працівників в області та державі, включають: військову справу, аграрний сектор, харчову промисловість, будівництво, логістику та сферу послуг. Для забезпечення перспективної зайнятості випускників навчальним закладам варто посилити співпрацю із місцевими підприємствами з метою проведення стажувань, запровадження дуальної освіти та створення баз практичної підготовки. По-третє, в більшості закладів професійної освіти регіону є застаріла матеріально-технічна база. Для

якісної підготовки фахівців першочергового оновлення потребує обладнання, інструменти та інфраструктура.

Загалом, на сьогоднішній день, у Тернопільській області сформувалася розгалужена мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти яка відіграє важливу роль у забезпеченні регіону та держави кваліфікованими спеціалістами. Подальші наукові дослідження з позицій суспільної географії сприятимуть оптимізації структури системи освіти та зростанню забезпеченості кваліфікованими трудовими ресурсами економіки регіону.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради України. Київ: ВРУ, 2017. № 38-39. С. 38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 09.10.2024).
2. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради України. Київ: ВРУ, 1998. № 32. С. 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 10.10.2024).
3. Професійно-технічна освіта Тернопільщини: інформаційно-аналітичні матеріали сайту навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Тернопільській області. URL: <http://www.nmcpto.te.ua/vydavnycha-diialnist> (дата звернення 11.10.2024).
4. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2022 рік. Тернопіль: Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Тернопільській області, 2023. 304 с.

Руслан МЕЛЬНИК

магістрант II курсу

*спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
Науковий керівник – доц. Богдан ЗАБЛОЦЬКИЙ*

КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА ЗАКЛАДІВ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Системно-структурний аналіз, як науковий метод що застосовують у суспільній географії, є ефективним засобом розкриття особливостей функціонування складних об'єктів дослідження. Його застосування сприяє здійсненню комплексного аналізу систем регіонального чи державного рівня, що є основою для проведення синтезу – удосконалення їх структури та територіальної організації. Система охорони здоров'я Тернопільського району Тернопільської області, яка активно трансформована унаслідок медичної та адміністративно-територіальної реформ, отримує додаткові навантаження у зв'язку із переміщенням населення та війною, потребує оптимізації у компонентному, функціональному і територіальному аспектах. Детальний аналіз усіх компонентів системи охорони здоров'я району